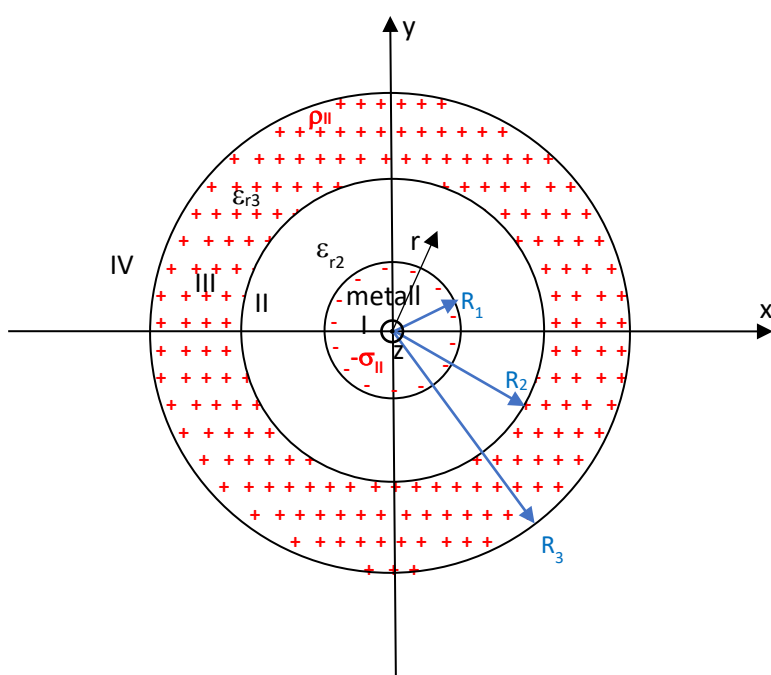

Problema de distribució amb simetria esfèrica amb dielèctrics.

Considerem un sistema amb simetria esfèrica, el qual el veiem en secció diametral a la figura de l'esquerra (és a dir, la mateixa distribució la trobarem en totes les direccions de l'espai a partir del punt del centre (0)).

La primera capa ($0 \leq r \leq R_1$) o regió I, està formada per un material conductor en forma de metall i te una densitat de càrrega superficial negativa $-\sigma_{II}$ sota de la seva superfície.

La segona capa ($R_1 \leq r \leq R_2$) o regió II, està formada per un material dielèctric de permitivitat relativa ϵ_{r2} sense càrrega lliure volúmica.

La tercera capa ($R_2 \leq r \leq R_3$) o regió III, està formada per un material dielèctric de permitivitat relativa ϵ_{r3} . Està ple de càrrega lliure volúmica positiva homogèniament distribuïda per tot el volum: ρ_{II}

La resta externa ($R_3 \leq r < \infty$) o regió IV, està formada per buit o aire.

L'objectiu és calcular el camp a qualsevol punt $\vec{r} = (x, y, z)$ al voltant del centre de simetria.

Resoldrem aquest problema usant 2 grans mètodes:

Mètode 2. Usant el teorema de gauss en versió integral.

Aquest mètode ja sabem que és més fàcil (no maneja equacions diferencials) per tant el posarem primer.

Usant el teorema de gauss en versió integral:

$$\oint_S \vec{E} \cdot d\vec{s} = \frac{1}{\epsilon_0} Q_{int, total} = \frac{1}{\epsilon_0} (Q_{int, P} + Q_{int, U})$$

Que per a $\vec{D}$ s'escriu, només amb la càrrega lliure i sense la ϵ_0 :

$$\phi = \oint_S \vec{D} \cdot d\vec{s} = Q_{int, U}$$

Llavors fent el mateix que en els problemes de teorema de Gauss del full 2, és a dir plantejant superfícies de gauss tancades en forma de superfícies esfèriques concèntriques, de radi r que van passant per totes les regions. Calculant llavors el flux, ϕ , a través d'aquestes superfícies amb la fórmula vàlida per a simetria esfèrica:

$$\phi_{esf} = 4\pi r^2 \cdot D(r)$$

I igualant-lo llavors a la càrrega total lliure interna, $Q_{int,II}$, de cada sup. esfèrica obtindrem les expressions del mòdul de D a les diferents regions. Fem-ho!

- Regió I:

$$4\pi r^2 \cdot D^I(r) = 0$$

Ja que la càrrega interna d'una superfície esfèrica situada completament dins d'un conductor és zero. Per tant:

$$D^I(r) = 0$$

- Regió II:

$$4\pi r^2 \cdot D^{II}(r) = -\sigma_u 4\pi R_1^2$$

Ja que una esfera dins de la regió II conté a dins només la càrrega total lliure de la superfície del conductor de la regió I, que és igual a la densitat superficial, $-\sigma_u$, multiplicat per la superfície del conductor: $4\pi R_1^2$. Per tant aïllant el camp:

$$D^{II}(r) = -\sigma_u \frac{R_1^2}{r^2}$$

Com es pot veure per a $r=R_1$ ambdues expressions no donen el mateix:

$$D^I(R_1^-) = 0 \text{ mentre que } D^{II}(R_1^+) = -\sigma_u \frac{R_1^2}{R_1^2} = -\sigma_u$$

per tant D és discontinua a aquesta interfície, això és lògic ja que hi ha $-\sigma_u$

discontinuitat que està d'acord també amb l'expressió a la interfície: $\hat{n} \cdot (\vec{D}^+ - \vec{D}^-) = -\sigma_u$

- Regió III:

$$4\pi r^2 \cdot D^{III}(r) = Q_{int} = -\sigma_u 4\pi R_1^2 + \rho_u \frac{4}{3} \pi (r^3 - R_2^3)$$

Ja que una esfera dins de la regió III conté a dins només la càrrega total lliure de la superfície del conductor de la regió I (com abans) + la part de càrrega lliure de densitat volúmica ρ_u de la corona esfèrica situada entre r i R_2 , que és igual a la ρ_u , multiplicat pel volum d'aquesta corona: $\frac{4}{3} \pi (r^3 - R_2^3)$. Per tant aïllant el camp:

$$D^{III}(r) = \frac{-\sigma_u R_1^2}{r^2} + \frac{\rho_u (r^3 - R_2^3)}{3} \frac{1}{r^2} = \frac{-\sigma_u R_1^2}{r^2} + \frac{\rho_u r^3}{3 r^2} - \frac{\rho_u R_2^3}{3 r^2} = \left(-\sigma_u R_1^2 - \frac{\rho_u R_2^3}{3} \right) \frac{1}{r^2} + \frac{\rho_u}{3} r$$

Estudiem la continuïtat a $r=R_2$:

$$D^{II}(R_2^-) = -\sigma_u \frac{R_1^2}{R_2^2}$$

$$D^{III}(R_2^+) = \left(-\sigma_u R_1^2 - \frac{\rho_u R_2^3}{3} \right) \frac{1}{R_2^2} + \rho_u \frac{1}{3} R_2 = -\sigma_u \frac{R_1^2}{R_2^2}$$

Com les dues donen el mateix és continu en aquesta superfície: completament d'acord amb el fet que no hi ha cap densitat superficial lliure a la interfície, o bé d'acord també amb: $\hat{n} \cdot (\vec{D}^+ - \vec{D}^-) = 0$

• Regió IV:

$$4\pi r^2 \cdot D^{IV}(r) = Q_{int} = \rho_u \frac{4}{3} \pi (R_2^3 - R_1^3) - \sigma_u 4\pi R_1^2$$

Ja que una esfera dins de la regió IV conté a dins la càrrega total lliure de la superfície del conductor I (com abans) + la part de càrrega lliure de densitat volúmica ρ_u de la corona esfèrica sencera situada entre R_3 i R_2 , que és igual a la ρ_u , multiplicat pel volum d'aquesta corona: $\frac{4}{3} \pi (R_3^3 - R_2^3)$. Per tant aïllant el camp:

Per tant:

$$D^{IV}(r) = \left(\frac{\rho_u}{3} (R_3^3 - R_2^3) - \sigma_u R_1^2 \right) \frac{1}{r^2}$$

Estudiem la continuïtat a $r=R_3$:

$$D^{III}(R_3^-) = \left(-\sigma_u R_1^2 - \frac{\rho_u R_2^3}{3} \right) \frac{1}{R_3^2} + \frac{\rho_u}{3} R_3$$

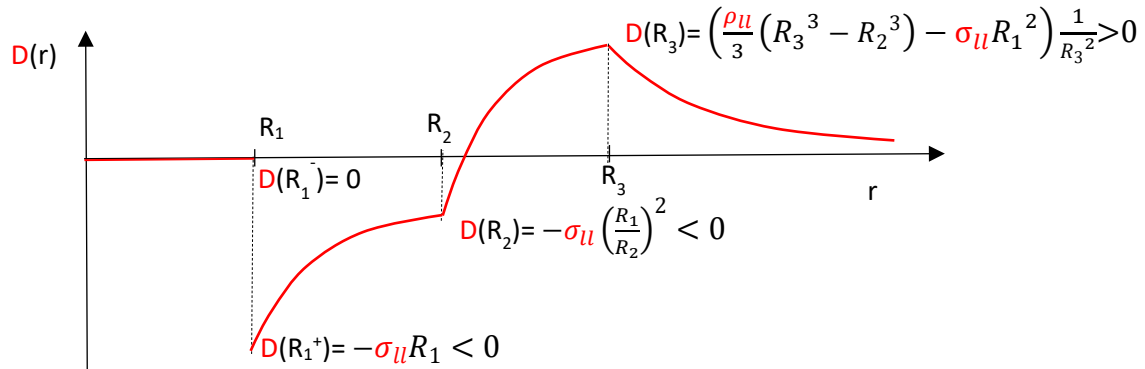
$$D^{IV}(R_3^+) = \left(\frac{\rho_u}{3} (R_3^3 - R_2^3) - \sigma_u R_1^2 \right) \frac{1}{R_3^2}$$

Com es pot veure terme a terme, les dues donen el mateix, per tant és continu en aquesta superfície: completament d'acord amb el fet que no hi ha cap densitat superficial lliure a la interfície, o bé d'acord també amb: $\hat{n} \cdot (\vec{D}^+ - \vec{D}^-) = 0$

En resum:

$$D(r) = \begin{cases} 0 & , \text{regió I} \\ -\sigma_u \frac{R_1^2}{r^2} & , \text{regió II} \\ \left(-\sigma_u R_1^2 - \frac{\rho_u R_2^3}{3} \right) \frac{1}{r^2} + \frac{\rho_u}{3} r & , \text{regió III} \\ \left(\frac{\rho_u}{3} (R_3^3 - R_2^3) - \sigma_u R_1^2 \right) \frac{1}{r^2} & , \text{regió IV} \end{cases}$$

Gràfica suposant que $\left(\frac{\rho_{ll}}{3}(R_3^3 - R_2^3) - \sigma_{ll}R_1^2\right) > 0$:

Els altres camps:

Pel que fa al camp $\vec{E}(\vec{r})$ hem de tenir en compte que s'obté a partir del $\vec{D}$ per mitjà de la relació amb les permitivitats dels dielèctrics: $\vec{E}(\vec{r}) = \frac{1}{\epsilon_0 \epsilon_r} \vec{D}(\vec{r})$. Així:

$$E(r) = \begin{cases} 0 & , \text{regió I} \\ -\frac{1}{\epsilon_0 \epsilon_{r2}} \sigma_{ll} \frac{R_1^2}{r^2} & , \text{regió II} \\ \frac{1}{\epsilon_0 \epsilon_{r3}} \left[\left(-\sigma_{ll} R_1^2 - \frac{\rho_{ll} R_2^3}{3} \right) \frac{1}{r^2} + \frac{\rho_{ll}}{3} r \right] & , \text{regió III} \\ \frac{1}{\epsilon_0} \left(\frac{\rho_{ll}}{3} (R_3^3 - R_2^3) - \sigma_{ll} R_1^2 \right) \frac{1}{r^2} & , \text{regió IV} \end{cases}$$

Pel que fa al camp $\vec{P}$ hem de tenir en compte que s'obté a partir del $\vec{E}$ per mitjà de la relació amb la susceptibilitat dels dielèctrics: $\vec{P}(\vec{r}) = \epsilon_0 \chi \vec{E}(\vec{r}) = \epsilon_0 (\epsilon_r - 1) \vec{E}(\vec{r}) = \frac{(\epsilon_r - 1)}{\epsilon_r} \vec{D}(\vec{r})$. Així:

$$P(r) = \begin{cases} 0 & , \text{regió I} \\ -\frac{\epsilon_{r2} - 1}{\epsilon_{r2}} \sigma_u \frac{R_1^2}{r^2} & , \text{regió II} \\ \frac{\epsilon_{r3} - 1}{\epsilon_{r3}} \left[\left(-\sigma_u R_1^2 - \frac{\rho_u R_2^3}{3} \right) \frac{1}{r^2} + \frac{\rho_u}{3} r \right] & , \text{regió III} \\ (1 - 1) \left(\frac{\rho_u}{3} (R_3^3 - R_2^3) - \sigma_u R_1^2 \right) \frac{1}{r^2} = 0 & , \text{regió IV} \end{cases}$$

Com és obvi a les regions I i IV és nul, ja que no hi pot haver polarització a les regions on no hi ha dielèctric.

NOTA 1: a causa de la diferència de permitivitats relatives entre dos regions adjacents, tant els camps $\vec{E}$ i $\vec{P}$ són discontinus fins i tot a les interfícies a les que $\vec{D}$ era continu.

NOTA 2: La regió III és la única que té densitat volúmica de polarització, ja que $-\vec{\nabla} \cdot \vec{P}(\vec{r})$ hi és no nul. En efecte:

$$\rho_P = -\vec{\nabla} \cdot \vec{P}(\vec{r}) = -\vec{\nabla} \cdot \left(\frac{\epsilon_{r3} - 1}{\epsilon_{r3}} \vec{D}(\vec{r}) \right) = -\frac{\epsilon_{r3} - 1}{\epsilon_{r3}} \vec{\nabla} \cdot \vec{D}(\vec{r}) = -\frac{\epsilon_{r3} - 1}{\epsilon_{r3}} \rho_u$$

així ρ_P és proporcional, de signe contrari i de valor absolut menor a la ρ_u

la polarització sempre introdueix càrregues noves que apantallen part de la càrrega lliure !!

Mètode 1. (opcional)

Es fa usant per a $\vec{D}$ les equacions en **versió diferencial**)

1.a) $\vec{\nabla} \cdot \vec{D} = \rho_{ll}$: Teorema de Gauss en versió diferencial en termes de $\vec{D}$ i ρ_{ll}

1.b) $\hat{n} \cdot (\vec{D}^+ - \vec{D}^-) = \sigma_u$: Discontinuitat de la component normal de $\vec{D}$ igual a la σ_u

Així aplicant 1.a) a les diferents regions del nostre problema, les equacions vàlides són:

$\vec{D} = 0$ a la regió I ; $\vec{\nabla} \cdot \vec{D} = 0$ a la regió II ; $\vec{\nabla} \cdot \vec{D} = \rho_{ll}$ a la regió III ; $\vec{\nabla} \cdot \vec{D} = 0$ a la regió IV

Per altra banda sabem que per simetria esfèrica que les úniques solucions de $\vec{D}(\vec{r})$ han de ser radials i el seu mòdul només pot dependre del radi r , és a dir:

$$\vec{D}(\vec{r}) = D(r) \hat{r} = D(r) \frac{\vec{r}}{r}$$

Essent $\vec{r} = (x, y, z)$ el vector en direcció cap enfora en cada punt, $\hat{r} = \frac{\vec{r}}{r}$ el seu vector unitari i $r = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}$ el seu mòdul.

Calculem la divergència de $\vec{D}(\vec{r})$ amb una $\vec{D}$ d'aquesta forma

$$\vec{\nabla} \cdot \vec{D}(\vec{r}) = \vec{\nabla} \cdot \left(D(r) \frac{\vec{r}}{r} \right) = \frac{\partial}{\partial x} \left(D(r) \frac{x}{r} \right) + \frac{\partial}{\partial y} \left(D(r) \frac{y}{r} \right) + \frac{\partial}{\partial z} \left(D(r) \frac{z}{r} \right)$$

Calculem primer:

$$\begin{aligned} \frac{\partial}{\partial x} \left(D(r) \frac{x}{r} \right) &= \frac{\partial D(r)}{\partial x} \frac{x}{r} + D(r) \frac{\partial x}{\partial x} \frac{1}{r} + D(r) x \frac{\partial}{\partial x} \frac{1}{r} = \frac{dD(r)}{dr} \frac{\partial r}{\partial x} \frac{x}{r} + D(r) \frac{1}{r} + D(r) x \left(-\frac{1}{r^2} \right) \frac{\partial r}{\partial x} \\ &= \left[\frac{\partial r}{\partial x} = \frac{\partial \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}}{\partial x} = \frac{1}{2} \frac{2x}{r} = \frac{x}{r} \right] = \frac{dD(r)}{dr} \frac{x}{r} \frac{x}{r} + D(r) \frac{1}{r} - D(r) \frac{x}{r^2} \frac{x}{r} \\ &= \frac{dD(r)}{dr} \frac{x^2}{r^2} + D(r) \left(\frac{1}{r} - \frac{x^2}{r^3} \right) \end{aligned}$$

Anàlogament:

$$\frac{\partial}{\partial y} \left(D(r) \frac{y}{r} \right) = \frac{dD(r)}{dr} \frac{y^2}{r^2} + D(r) \left(\frac{1}{r} - \frac{y^2}{r^3} \right)$$

$$\frac{\partial}{\partial z} \left(D(r) \frac{z}{r} \right) = \frac{dD(r)}{dr} \frac{z^2}{r^2} + D(r) \left(\frac{1}{r} - \frac{z^2}{r^3} \right)$$

Sumant els tres obtenim la divergència:

$$\begin{aligned} \vec{\nabla} \cdot \vec{D}(\vec{r}) &= \frac{\partial}{\partial x} \left(D(r) \frac{x}{r} \right) + \frac{\partial}{\partial y} \left(D(r) \frac{y}{r} \right) + \frac{\partial}{\partial z} \left(D(r) \frac{z}{r} \right) \\ &= \frac{dD(r)}{dr} \frac{x^2}{r^2} + D(r) \left(\frac{1}{r} - \frac{x^2}{r^3} \right) + \frac{dD(r)}{dr} \frac{y^2}{r^2} + D(r) \left(\frac{1}{r} - \frac{y^2}{r^3} \right) + \frac{dD(r)}{dr} \frac{z^2}{r^2} + D(r) \left(\frac{1}{r} - \frac{z^2}{r^3} \right) \\ &= \frac{dD(r)}{dr} \frac{x^2 + y^2 + z^2}{r^2} + D(r) \left(\frac{3}{r} - \frac{x^2 + y^2 + z^2}{r^3} \right) = \frac{dD(r)}{dr} \frac{r^2}{r^2} + D(r) \left(\frac{3}{r} - \frac{r^2}{r^3} \right) \\ &= \frac{dD(r)}{dr} + D(r) \left(\frac{3}{r} - \frac{1}{r} \right) = \frac{dD(r)}{dr} + 2 \frac{D(r)}{r} \end{aligned}$$

• En el cas de la regió II:

$$\vec{\nabla} \cdot \vec{D} = \frac{dD(r)}{dr} + 2 \frac{D(r)}{r} = 0 \Rightarrow$$

$$\frac{dD}{D} = -\frac{dr}{r} \quad \text{integrant ambdós membres entre } R_1 \text{ i } r \quad \int_{D(R_1^+)}^{D(r)} \frac{dD}{D} = -2 \int_{R_1}^r \frac{dr'}{r'}$$

On $D(R_1^+)$ és el valor de D a un punt immediatament per sobre de R_1 (ja dins la regió II); r està situat entre R_1 i R_2 (regió II). Fent les integrals que es resolen amb el logaritme neperià:

$$\ln \frac{D(r)}{D(R_1^+)} = -2 \cdot \ln \frac{r}{R_1} = \ln \left(\frac{R_1}{r} \right)^2$$

i traient els logaritmes (o sigui, fent l'exponencial $e^{(\ )}$ a banda i banda)

$$\frac{D(r)}{D(R_1^+)} = \frac{R_1^2}{r^2} \Rightarrow D^{II}(r) = \frac{R_1^2 \cdot D(R_1^+)}{r^2} = \frac{A}{r^2}$$

essent $A = R_1^2 \cdot D(R_1^+)$ una constant arbitrària que caldrà ajustar més endavant.

• En el cas de la regió III:

$$\vec{\nabla} \cdot \vec{D} = \frac{dD(r)}{dr} + 2 \frac{D(r)}{r} = \rho_{II}$$

Ara és una equació inhomogènia, per tant la solució de l'equació diferencial es fa fent la suma de l'equació general de l'homogènia $\frac{dD_h(r)}{dr} + 2 \frac{D_h(r)}{r} = 0$ + una solució particular de $\frac{dD_p(r)}{dr} + 2 \frac{D_p(r)}{r} = \rho_{II}$ qualsevol

La solució general de l'homogènia és com la de la regió II: $D_h(r) = \frac{B}{r^2}$ i una solució particular qualsevol podria ser: $D_p(r) = \frac{\rho_{II}}{3} r$ com es pot veure per simple substitució.

Així, la solució general de l'equació diferencial a la regió III és:

$$D^{III}(r) = \frac{B}{r^2} + \frac{\rho_{II}}{3} r$$

Essent B una altra constant arbitrària

• En el cas de la regió IV:

$$\vec{\nabla} \cdot \vec{D} = \frac{dD(r)}{dr} + 2 \frac{D(r)}{r} = 0 \Rightarrow$$

Torna a ser l'equació homogènia com a II, per tant la solució és del mateix tipus:

$$D^{IV}(r) = \frac{C}{r^2}$$

Essent C una altra constant arbitrària

Resum:

$$D(r) = \begin{cases} 0 & , \text{regió I} \\ \frac{A}{r^2} & , \text{regió II} \\ \frac{B}{r^2} + \frac{\rho_{ll}}{3}r & , \text{regió III} \\ \frac{C}{r^2} & , \text{regió IV} \end{cases}$$

Per a trobar les tres constants arbitràries cal aplicar les condicions de continuïtat o discontinuïtat a les interfícies:

• $r=R_1$:

$$\hat{n} \cdot (\vec{D}(R_1^+) - \vec{D}(R_1^-)) = -\sigma_{ll}$$

$$D(R_1^+) - D(R_1^-) = -\sigma_{ll}$$

$$\frac{A}{R_1^2} - 0 = -\sigma_{ll}$$

$$A = -\sigma_{ll} R_1^2$$

• $r=R_2$:

$$\hat{n} \cdot (\vec{D}(R_2^+) - \vec{D}(R_2^-)) = 0$$

$$D(R_2^+) - D(R_2^-) = 0$$

$$\frac{B}{R_2^2} + \frac{\rho_{ll}}{3}R_2 - \frac{A}{R_2^2} = 0$$

$$B = A - \frac{\rho_{ll}}{3}R_2^3 = -\sigma_{ll}R_1^2 - \frac{\rho_{ll}}{3}R_2^3$$

• $r=R_3$:

$$\hat{n} \cdot (\vec{D}(R_3^+) - \vec{D}(R_3^-)) = 0$$

$$D(R_3^+) - D(R_3^-) = 0$$

$$\frac{C}{R_3^2} - \frac{B}{R_3^2} - \frac{\rho_{ll}}{3}R_3 = 0$$

$$C = B + \frac{\rho_{ll}}{3}R_3^3 = -\sigma_{ll}R_1^2 - \frac{\rho_{ll}}{3}R_2^3 + \frac{\rho_{ll}}{3}R_3^3$$

Els resultats que surten coincideixen amb els del mètode 2 anterior. Per tant els dos mètodes són equivalents.